

## POSTANOWIENIE

12 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 lutego 2024 r. w Warszawie  
zażalenia R.G. i A.F.

na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 5 stycznia 2023 r., I ACa 1252/22,

w sprawie z powództwa R.G. i A.F.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o  
kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym  
postępowanie w sprawie.**

(M.M.)

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 marca 2023 r. Sąd Okręgowy w Legnicy w sprawie z powództwa R.G. i A.F. przeciwko Bank Spółce Akcyjnej w W. o ustalenie i zapłatę ustalił, że umowa kredytu zawarta przez strony 7 maja 2008 r. jest nieważna (pkt 1) zasądził od pozwanego banku na rzecz powodów kwotę 185 641,45 zł ( pkt 2) i orzekł o kosztach procesu (pkt 3). Apelację od wyroku z 28 marca 2022 r. złożył pozwany bank. Wyrokiem z 5 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uchylił wyrok z 28 marca 2022 r. i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Legnicy do

ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny ocenił, że sąd pierwszej instancji rozpoznał sprawę w zakresie żądania głównego i nie rozpoznał żądania ewentualnego. Uznał zarazem, że uwzględnienie żądania głównego przez sąd pierwszej instancji było niezasadne. Według Sądu Apelacyjnego fakt, że w sprawie nie zostało ocenione żądanie ewentualne miał uzasadniać uchylenie zaskarżonego wyroku z powodu nierozpoznania istoty sprawy (art. 384 § 4 k.p.c.).

Zażalenie na wyrok z 5 stycznia 2023 r. złożyli powodowie, zarzucając m.in. naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. i wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku.

**Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Jeżeli Sąd drugiej instancji ocenił, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy i na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony apelacją wyrok sądu pierwszej instancji oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi, kognicja Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie wniesione na podstawie art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c. obejmuje zbadanie, czy zaistniała w sprawie sytuacja procesowa należy do kategorii sytuacji polegających na nierozpoznaniu istoty sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, Nr 4, poz. 54; z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 166/12, niepubl.; z dnia 5 lipca 2013 r., IV CZ 65/13, niepubl.; z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 126/14, niepubl.).

Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy Sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, błędnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna unicestwiająca roszczenie albo przesłanka wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 126/14, niepubl.). Przykładem jest oddalenie powództwa z powodu błędnego uznania, że dochodzone roszczenie jest przedawnione (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl.), przy założeniu jednak, że sąd, przyjmując przedawnienie dochodzonego roszczenia, nie zbadał uprzednio jego istnienia.

Żądanie ewentualne jest żądaniem zgłoszonym na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu (żądania głównego). Z tego względu sąd orzeka o żądaniu ewentualnym tylko wówczas, gdy oddali żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu. Istnieje zatem wewnątrzprocesowa zależność między rozstrzygnięciem o żądaniu głównym (zasadniczym) a rozstrzygnięciem o żądaniu ewentualnym. Byt rozstrzygnięcia o żądaniu ewentualnym jest uwarunkowany istnieniem (negatywnego rozstrzygnięcia o żądaniu głównym (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 9 listopada 2021 r. III CZP 70/20 (OSNC 2022 nr 5 poz. 50)

W sytuacji, w której Sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie główne, z oczywistych względów nie mógł rozpoznać żądania ewentualnego i orzekać o nim. Jeśli sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie główne i rozstrzygnięcie to zostało zaskarżone apelacją, a sąd drugiej instancji rozpoznając sprawę w zakresie żądania głównego uznał, że jest ono niezasadne, wtedy powinien stosownie do swojej oceny tego żądania orzec o nim zmieniając w tym zakresie zaskarżony wyrok i oddalić w tym zakresie powództwo. Fakt, że w sprawie nierozpoznane pozostaje żądanie ewentualne nie daje podstaw do twierdzenia, że sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy i uchylenia z tego powodu jego wyroku co do żądania głównego oraz przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. Z oczywistych względów nie ma także podstaw do tego, aby sąd drugiej instancji we własnym zakresie rozstrzygał o żądaniu ewentualnym (brak w tym zakresie pola do działania dla sądu drugiej instancji wobec braku substratu zaskarżenia w tym zakresie) W omawianej sytuacji sprawa w zakresie żądania ewentualnego pozostaje wyłącznie w gestii sądu pierwszej instancji, który powinien o nim orzec (otrzymawszy uprzednio akta sprawy) dopiero po upływie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku sądu drugiej instancji co do żądania głównego albo ewentualnym zakończeniu postpowania kasacyjnego w tym zakresie.

W konkluzji stwierdzić należy, że w sytuacji procesowej, która zaistniała w niniejszej sprawie brak było podstaw do uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku z 28 marca 2022 r. z powodu nierozpoznania istoty sprawy przez sąd

pierwszej instancji. Zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. jest zatem trafny, a zażalenie powodów uzasadnione.

Z tych względów, na podstawie art. 398<sup>15</sup> § 1 w zw. z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(M.M.)

(r.g.)